

การเสริมสร้างทักษะการจัดการการเรียนรู้ของคณาจารย์ผ่านวิธีการสอนแบบผสมผสานในมหาวิทยาลัย

Enhancing Faculty Learning Management Skills Through Hybrid Teaching Methods in Universities

บุศรา นิยมเวช และ นพคุณ คุณาชีวะ*

Busara Niyomves and Noppakun Kunacheva

มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

Ramkhamhaeng University, Thailand

E-mail: busara_09@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3434-9310>

*Corresponding author E-mail: noppakun@ru.ac.th, ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-3842-1764>

Received: February 15, 2026

Revised: May 05, 2026

Accepted: May 20, 2026

บทคัดย่อ

วิธีการสอนแบบผสมผสานเป็นวิธีการสอนซึ่งบูรณาการการสอนในห้องเรียนแบบดั้งเดิมเข้ากับ การเรียนรู้แบบออนไลน์ได้กลายมาเป็นแนวทางการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งวิธีการเหล่านี้มีความยืดหยุ่น และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และทำให้มหาวิทยาลัยสามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษาได้ ในขณะเดียวกันก็เป็นการส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งการนำการสอนแบบผสมผสานมาใช้จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการจัดการเรียนรู้ขั้นสูงสำหรับคณาจารย์ ได้แก่ ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมกับการสอนแบบผสมผสาน กลยุทธ์การมีส่วนร่วมของนักศึกษา วิธีการวัดและประเมินที่มีประสิทธิภาพและการจัดการเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการพัฒนาทักษะเหล่านี้ช่วยให้คณาจารย์สามารถรับมือกับความท้าทายของการสอนแบบผสมผสานและใช้ประโยชน์จากศักยภาพเพื่อปรับปรุงผลลัพธ์การเรียนรู้ สำหรับการพัฒนาทักษะเหล่านี้เป็นการส่งเสริมให้คณาจารย์สามารถจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานได้อย่างมีประสิทธิภาพตอบสนองต่อการเรียนรู้และบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ โดยงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลัก (1) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของวิธีการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย (2) เพื่อวิเคราะห์ทักษะที่สำคัญและความท้าทายในการพัฒนาทักษะของคณาจารย์ที่มีต่อการสอนแบบผสมผสานให้ประสบความสำเร็จ (3) เพื่อระบุกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะวิธีการสอนแบบผสมผสานที่สำคัญผ่านการพัฒนาทางวิชาชีพ การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาและการบูรณาการทางเทคโนโลยีนวัตกรรม และ (4) เพื่อศึกษากรณีศึกษาและทิศทางในอนาคตของการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์ในประเทศไทย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยโดยการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงการวิเคราะห์วรรณกรรมทางวิชาการ กรณีศึกษาและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการสอนแบบผสมผสานอย่างครอบคลุม และนอกจากนี้ได้ดำเนินการศึกษาความคิดเห็นของคณาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คน เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการสอนแบบผสมผสาน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) วิวัฒนาการของวิธีการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย มีความโดดเด่นกว่าการสอนแบบดั้งเดิมในด้านความยืดหยุ่น การมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการประเมินผล ที่หลากหลายและทันสมัย ด้วยการใช้เทคโนโลยีและแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งทำให้สามารถตอบสนองต่อความหลากหลายของผู้เรียนได้ดีกว่า ในขณะที่การสอนแบบดั้งเดิมยังคงมีข้อจำกัดด้านวิธีการและรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (2) ทักษะที่สำคัญของคณาจารย์ที่มีต่อการสอนแบบผสมผสาน ได้แก่ ความสามารถทางเทคนิคการสอน การปรับวิธีสอนให้ยืดหยุ่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักศึกษา และการประเมินผลพร้อมให้ข้อเสนอแนะอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการพัฒนาทักษะเหล่านี้ยังเผชิญกับความท้าทาย เช่น การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง ข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและทรัพยากร ตลอดจนโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ (3) กลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาทักษะการสอนแบบผสมผสาน ได้แก่ การพัฒนาวิชาชีพผ่านการอบรมและโครงการฝึกทักษะ การให้คำปรึกษาและความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนอย่างเป็นระบบจากสถาบันการศึกษา และการประเมินผลพร้อมรับข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพ และ (4) การศึกษาก่อนหน้านี้พบว่าคณาจารย์มหาวิทยาลัยมีความคิดเห็น ในระดับมากต่อการปฏิบัติที่ดีของการสอนแบบผสมผสาน ($M=4.23$, $SD=0.60$) แสดงถึงความพร้อมและการยอมรับแนวทางนี้อย่างกว้างขวาง ส่วนทิศทางในอนาคตของการสอนแบบผสมผสานในประเทศไทย มีแนวโน้มเน้นการนำรูปแบบใหม่ ๆ มาปรับใช้ส่งผลต่อการพัฒนาวิชาชีพของคณาจารย์ในระยะยาว และเปิดโอกาสในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน

ดังนั้นการสอนแบบผสมผสานจึงมีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยส่งเสริมการเข้าถึงการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการพัฒนาศักยภาพของคณาจารย์ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมศักยภาพดังกล่าว ได้แก่ โครงการฝึกอบรม การสนับสนุนด้านเทคโนโลยี โอกาสในการเรียนรู้ และแรงจูงใจในวิชาชีพ คำแนะนำที่สำคัญคือการพัฒนาอย่างเป็นระบบภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความร่วมมือและโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่มั่นคง เพื่อให้การสอนแบบผสมผสานเป็นรากฐานของการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การเสริมสร้างทักษะ, การจัดการการเรียนรู้, วิธีการสอนแบบผสมผสาน

Abstract

Blended teaching is a teaching approach that integrates traditional classroom instruction methods with online learning. It emerged as a transformational method in higher education. This approach offers flexibility and adaptability in instructional design and allows universities to respond to the diverse needs of students. Moreover, it fosters a more engaging and effective learning environment. The implementation of blended teaching requires faculty members to develop advanced instructional skills, including technological proficiency, curriculum design tailored to blended teaching, strategies to create student engagement, effective assessment

methods, and time management. Developing these competencies enables instructors to overcome challenges associated with blended teaching and maximizes its potential to enhance learning outcomes. These competencies are essential for delivering high-quality blended teaching that aligns with student needs and achieves optimal educational outcomes. The main objectives of this study were: (1) to investigate the evolution of blended teaching methods among university faculty, (2) to derive the key skills and challenges in developing faculty competencies for successful blended teaching, (3) to identify effective strategies to develop blended teaching skills through professional development, institutional support, and integration of technological innovation, and (4) to explore case studies and future directions of blended teaching among faculty in Thailand. The researcher employed a documentary research method and synthesized relevant academic studies, case studies, and best practices in blended teaching. Additionally, a survey was conducted with a sample of 200 university faculty members to collect data on their perspectives regarding the best practices in blended teaching using a questionnaire as the research instrument and descriptive statistics for data analysis.

The research findings revealed that (1) the evolution of blended teaching methods among university faculty has demonstrated advantages over traditional instruction in terms of flexibility, learner engagement, and modern, diversified assessment methods through the utilization technology and student-centered approaches which enables respond better to diverse learners' needs while traditional teaching remains limited in instructional methods and delivery formats; (2) key skills for faculty in blended teaching include technical proficiency, adaptability in instructional methods, promotion of student engagement, and effective assessment and feedback. However, some challenges remain such as resistance to change, technological and resource constraints, and limited professional development opportunities; (3) effective strategies to develop blended teaching skills involve structured professional development programs, peer mentoring and collaboration, systematic institutional support, and continuous evaluation and feedback to improve teaching practices; and (4) case study synthesis reveals that university faculty hold a strong positive perception of best practices in blended teaching ($M=4.23$, $SD=0.60$) reflecting readiness and acceptance of this approach. Future directions of blended teaching in Thailand emphasize the integration of new teaching models, long-term professional development benefits for faculty, and the potential for advanced technology to enhance instructional quality.

Therefore, blended teaching plays a crucial role in enhancing educational quality in the digital era by promoting access to education, learner engagement, and faculty development. Key enablers include training programs, technological support, learning opportunities, and professional motivation. The study recommends a systematic approach to professional development, the creation of collaborative learning environments, and the strengthening of technological infrastructure to support both faculty and students. These measures will help establish blended teaching as a foundational component of sustainable higher education through the effective application of essential tools and strategies for instructors.

Keywords: Skill development, Learning management, Hybrid Teaching Methods

บทนำ

การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาได้พัฒนามาอย่างยาวนาน ระยะแรกการเรียนการสอน จะเน้นตัวครูเป็นสำคัญ วิธีสอนที่ใช้กันอยู่ คือ การบรรยาย ผู้เรียนจะใช้วิธีการจดจำแบบดั้งเดิม และ มีการใช้สื่อการสอนประกอบการบรรยาย เช่น ภาพ สไลด์ บ้าง

ต่อมาการเรียนการสอนก็มีการพัฒนาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงเกิดการเรียนรู้ และทฤษฎี การสอนใหม่ ๆ ขึ้นมาก เช่น การสอนแบบ Constructionism การเรียนรู้แบบค้นพบ Discovery Learning Active Learning เป็นต้น ผู้เรียนจึงได้มีบทบาทในการเรียนรู้มากขึ้น ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติ เกิดการคิดวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหา ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการกับการเรียนการสอน โดยเฉพาะในช่วงการเกิดโควิด 19 (COVID 19) ผู้สอนทั้งหลายก็ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน ที่เรียกว่าการสอนออนไลน์มากขึ้น

จะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนออนไลน์ก็ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว จนปัจจุบันก็มีเรียนการสอนระหว่าง การเรียนการสอนในชั้นเรียนผสมผสานกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ช่วยให้การเรียนการสอนเกิดความยืดหยุ่น สามารถจัดการสภาพการสอนอย่างคล่องตัวมากขึ้น สร้างทางเลือกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนมากขึ้น

การเรียนการสอนแบบผสมผสานจึงมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาในยุคปัจจุบัน สามารถรองรับผู้เรียนได้ทุกสถานการณ์ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนมากขึ้น นอกจากนั้นยังเกิดนวัตกรรม ใหม่ ๆ ด้วย

วัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรมในครั้งนี้ จะสำรวจความสำคัญของวิธีการสอนแบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษา โดยเน้นที่ผลกระทบต่อทักษะการจัดการการเรียนรู้ของคณาจารย์ วัตถุประสงค์หลัก คือ (1) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของวิธีการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย (2) เพื่อวิเคราะห์ทักษะที่สำคัญและความท้าทายในการพัฒนาทักษะของคณาจารย์ที่มีต่อการสอนแบบผสมผสานให้ประสบความสำเร็จ (3) เพื่อระบุกลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะวิธีการสอนแบบผสมผสานที่สำคัญผ่านการพัฒนาทางวิชาชีพ การ

สนับสนุนจากสถาบันการศึกษาและการบูรณาการทางเทคโนโลยีนวัตกรรม และ (4) เพื่อศึกษากรณีศึกษาและทิศทางในอนาคตของการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์ในประเทศไทย

ขอบเขตของการทบทวนรวมถึงการวิเคราะห์วรรณกรรมทางวิชาการ กรณีศึกษาและแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุดในการสอนแบบผสมผสานอย่างครอบคลุม มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คำแนะนำที่สามารถนำไปปฏิบัติได้สำหรับมหาวิทยาลัยเพื่อเสริมศักยภาพให้กับคณาจารย์ด้วยความสามารถที่จำเป็นในการประสบความสำเร็จในการสอนแบบผสมผสาน เพื่อให้แน่ใจว่ารูปแบบการสอนนี้บรรลุศักยภาพสูงสุดใน การปรับปรุงผลลัพธ์ทางการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้มีการดำเนินการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทักษะ การจัดการการเรียนรู้ของคณาจารย์ผ่านวิธีการสอนแบบผสมผสานในมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย (1) วิวัฒนาการของวิธีการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย (2) ทักษะที่สำคัญและ ความท้าทายในการพัฒนาทักษะของคณาจารย์ที่มีต่อการสอนแบบผสมผสานให้ประสบความสำเร็จ (3) กลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะวิธีการสอนแบบผสมผสานที่สำคัญผ่านการพัฒนาทางวิชาชีพ การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษา และการบูรณาการทางเทคโนโลยีนวัตกรรม และ (4) กรณีศึกษาและทิศทางในอนาคตของการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์ในประเทศไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. วิวัฒนาการของวิธีการสอนแบบผสมผสานในหมู่อาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย

วิวัฒนาการของวิธีการสอนแบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษา สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปจากการสอนในห้องเรียนที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง ไปสู่สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นมากขึ้น เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุน ในช่วงแรก การสอนในมหาวิทยาลัยของประเทศไทย เช่นเดียวกับในหลายประเทศ อาศัยการบรรยายแบบตัวต่อตัว สื่อสิ่งพิมพ์ การอภิปรายในชั้นเรียน และการประเมินผลแบบมาตรฐานเป็นหลัก ในรูปแบบนี้ อาจารย์ผู้สอนเป็นแหล่งความรู้หลัก ในขณะที่นักเรียนโดยทั่วไปได้รับข้อมูลอย่าง passively ผ่านการบรรยายและการจดบันทึก

จุดเปลี่ยนที่สำคัญเกิดขึ้นเมื่อสถาบันอุดมศึกษาเริ่มนำวิธีการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมาใช้ ซึ่งรวมถึงการเรียนรู้เชิงรุก การเรียนรู้แบบค้นพบ การเรียนรู้แบบโครงงาน และการสอนแบบสร้างสรรค์นิยม วิธีการเหล่านี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้มากขึ้น มีส่วนร่วมในการอภิปราย แก้ปัญหา และประยุกต์ใช้ความรู้ในบริบทที่แท้จริง การเปลี่ยนแปลงทางการสอนนี้ได้สร้างรากฐานที่สำคัญสำหรับการสอนแบบผสมผสาน เพราะมันทำให้ผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นอกเหนือไปจากการบรรยายแบบดั้งเดิม และใช้เครื่องมือการสอนที่หลากหลายมากขึ้น

อีกขั้นตอนสำคัญในการวิวัฒนาการของการสอนแบบผสมผสานคือการพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลและแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ การขยายตัวของการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ระบบจัดการเรียนรู้ ทรัพยากรการเรียนรู้มัลติมีเดีย และเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้มหาวิทยาลัยสามารถผสมผสานการเรียนการสอนในห้องเรียนเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้ออนไลน์ได้ ในบริบทของประเทศไทย นโยบายระดับชาติที่

เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล ได้ส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอน นอกจากนี้ โครงการริเริ่มต่างๆ เช่น MOOC ของไทย มีบทบาทสำคัญในการขยายการเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้ออนไลน์และส่งเสริมรูปแบบการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่มีความยืดหยุ่นมากขึ้น

การระบาดของโควิด-19 กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่เร่งการนำการสอนออนไลน์และการสอนแบบผสมผสานมาใช้ในมหาวิทยาลัยไทย ในช่วงเวลานั้น คณาจารย์จำเป็นต้องเปลี่ยนจากการสอนแบบพบหน้าไปเป็นการสอนออนไลน์อย่างรวดเร็วผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ เช่น Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, Moodle และระบบจัดการเรียนรู้อื่นๆ แม้ว่าการเปลี่ยนแปลงนี้จะเกิดขึ้นในตอนแรกเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ฉุกเฉิน แต่ก็ช่วยให้มหาวิทยาลัยตระหนักถึงศักยภาพของการผสมผสานการเรียนรู้แบบออนไลน์และออฟไลน์ หลังจากสถานการณ์การระบาดสิ้นสุดลง สถาบันหลายแห่งยังคงใช้วิธีการสอนแบบผสมผสานต่อไป เพราะให้ความยืดหยุ่น ความต่อเนื่องของการเรียนรู้ และโอกาสในการมีส่วนร่วมของนักเรียนมากขึ้น

ดังนั้น การสอนแบบผสมผสานจึงไม่ได้หมายความว่าแค่การใช้เทคโนโลยีในการสอนเท่านั้น แต่ยังหมายถึงแนวทางการสอนที่บูรณาการปฏิสัมพันธ์แบบเผชิญหน้าเข้ากับกิจกรรมการเรียนรู้แบบออนไลน์อย่างเป็นระบบและมีจุดมุ่งหมาย เป็นการผสมผสานจุดแข็งของการเรียนรู้ในห้องเรียนแบบดั้งเดิม เช่น การสื่อสารโดยตรง การให้ข้อเสนอแนะทันที และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เข้ากับข้อดีของการเรียนรู้แบบออนไลน์ เช่น ความยืดหยุ่น การเข้าถึงได้ง่าย การเรียนรู้ตามจังหวะของตนเอง และการใช้ทรัพยากรดิจิทัล ตามที่ Garrison และ Vaughan (2008) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการบูรณาการประสบการณ์ในห้องเรียนและออนไลน์อย่างรอบคอบ มากกว่าการเพิ่มเทคโนโลยีเข้าไปในหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว

ในแง่นี้ วิวัฒนาการของการสอนแบบผสมผสานในหมู่อาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงในสามมิติที่สำคัญ ประการแรก คือ การเปลี่ยนแปลงในการออกแบบการสอน เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนต้องออกแบบเนื้อหาหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลใหม่ให้เหมาะสมกับทั้งสภาพแวดล้อมออนไลน์และแบบเผชิญหน้า ประการที่สอง คือ การเปลี่ยนแปลงบทบาทของอาจารย์ จากผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ที่คอยแนะนำ สนับสนุน และติดตามการเรียนรู้ของนักศึกษา ประการที่สาม การพัฒนารูปแบบการสอนแบบผสมผสานเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงเชิงสถาบัน เนื่องจากมหาวิทยาลัยต้องจัดหาโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี การพัฒนาวิชาชีพ การสนับสนุนด้านนโยบาย และแรงจูงใจสำหรับคณาจารย์เพื่อให้สามารถนำการสอนแบบผสมผสานมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การพัฒนารูปแบบการสอนแบบผสมผสานในประเทศไทยยังเชื่อมโยงกับความท้าทายทางการศึกษาในวงกว้าง มหาวิทยาลัยไทยต้องตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของนักศึกษา ความแตกต่างในทักษะดิจิทัล การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกัน และความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไปของการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล การสอนแบบผสมผสานเปิดโอกาสให้การเรียนรู้มีความยืดหยุ่นและครอบคลุม

มากขึ้น แต่ความสำเร็จขึ้นอยู่กับ การวางแผนอย่างรอบคอบ ความพร้อมของคณาจารย์ การสนับสนุนนักศึกษา และความมุ่งมั่นของสถาบัน

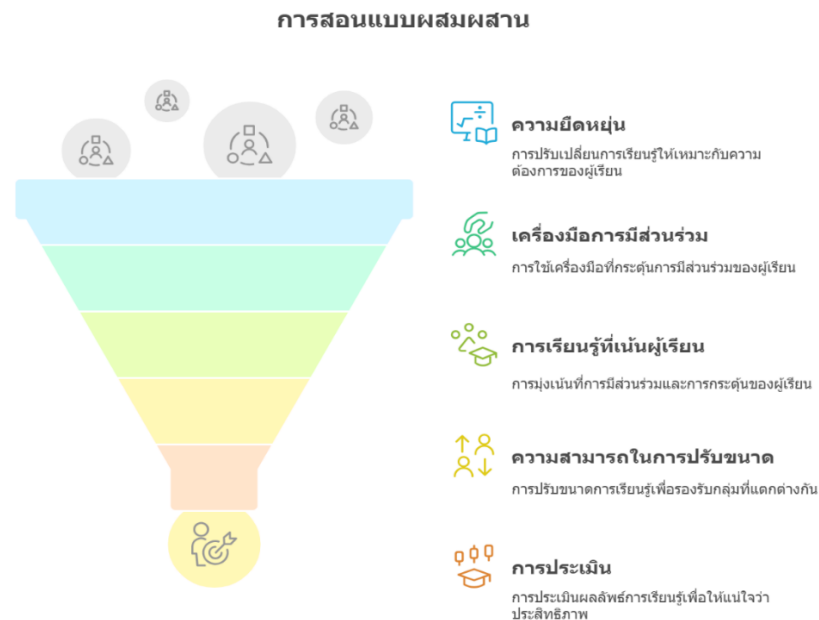
ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบระหว่างการสอนแบบดั้งเดิมกับการสอนแบบผสมผสาน

มิติ	การสอนแบบดั้งเดิม	การสอนแบบผสมผสาน
รูปแบบการสอน	ส่วนใหญ่เป็นการสอนในห้องเรียนแบบเผชิญหน้า	การบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้แบบเผชิญหน้าและออนไลน์
บทบาทของผู้สอน	ผู้ให้ความรู้และผู้บรรยายในห้องเรียน	ผู้อำนวยความสะดวก ผู้ออกแบบ ผู้ให้คำปรึกษาและผู้ประเมินผลการเรียนรู้
บทบาทของนักเรียน	ส่วนใหญ่เป็นผู้รับข้อมูลแบบ passively	ผู้เรียนที่กระตือรือร้นที่เข้าร่วม ทำงานร่วมกัน และเรียนรู้ด้วยตนเอง
ความยืดหยุ่น	ถูกจำกัดด้วยเวลาเรียนและสถานที่	มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในแง่ของเวลา สถานที่ จังหวะ และแหล่งเรียนรู้
แหล่งเรียนรู้	สื่อสิ่งพิมพ์ ตำราเรียน การบรรยาย และสื่อการเรียนการสอนในห้องเรียน	แหล่งข้อมูลดิจิทัล ระบบจัดการเรียนรู้ (LMS) มัลติมีเดีย ฟอรัมสนทนา แบบทดสอบออนไลน์ และกิจกรรมในห้องเรียน
การมีส่วนร่วมของนักเรียน	ขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนเป็นหลัก	ได้รับการสนับสนุนผ่านทั้งกิจกรรมในชั้นเรียนและเครื่องมือออนไลน์
การประเมินผล	มักอิงจากการสอบและการบ้านในห้องเรียน	อาจรวมถึงแบบทดสอบออนไลน์ โครงการ การประเมินโดยเพื่อน บันทึกสะท้อนความคิด การวิเคราะห์ และข้อเสนอแนะแบบเรียลไทม์
ความสามารถในการขยายขนาด	ถูกจำกัดด้วยขนาดห้องเรียนและพื้นที่	สามารถรองรับกลุ่มผู้เรียนที่ใหญ่ขึ้นและหลากหลายมากขึ้น
บริบทของประเทศไทย	มีความเกี่ยวข้องอย่างมากกับการสอนในมหาวิทยาลัยแบบบรรยาย	ขยายขอบเขตผ่านนโยบายดิจิทัล MOOC ของไทย การปรับตัวต่อ COVID-19 และนวัตกรรมการสอนหลังการระบาดใหญ่
เอกสารอ้างอิงสำคัญ	Garrison & Vaughan (2008); Watson & Watson (2007)	Garrison & Vaughan (2008); Bonk & Graham (2012); Hrastinski (2008); Gikandi, Morrow, & Davis (2011)

โดยรวมแล้ว การพัฒนาวิธีการสอนแบบผสมผสานในหมู่อาจารย์มหาวิทยาลัยในประเทศไทย ควรถูกมองว่าเป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง มากกว่าการเปรียบเทียบระหว่างการสอนแบบดั้งเดิมกับ

การสอนแบบสมัยใหม่ การพัฒนานี้เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลของประเทศ การขยายตัวของแพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ผลกระทบจากโควิด-19 และความต้องการที่เพิ่มขึ้นสำหรับการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ยืดหยุ่น ดังนั้น การสอนแบบผสมผสานจึงเป็นทิศทางสำคัญสำหรับมหาวิทยาลัยไทยในการปรับปรุงคุณภาพการสอน เสริมสร้างทักษะการบริหารจัดการการเรียนรู้ของคณาจารย์ และตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของนักศึกษาในยุคดิจิทัล

แผนภาพที่ 1 การสอนแบบผสมผสาน

หมายเหตุ ที่มา Garrison & Vaughan (2008).

2. ทักษะที่สำคัญและความท้าทายในการพัฒนาทักษะของคณาจารย์ที่มีต่อการสอนแบบผสมผสานให้ประสบความสำเร็จ

การสอนแบบผสมผสานที่ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องให้คณาจารย์ในมหาวิทยาลัยพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยี การสอน การสื่อสาร และการประเมินผล ทักษะเหล่านี้ไม่จำกัดเพียงแค่ความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัล แต่ยังรวมถึงความสามารถในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ เลือกกลยุทธ์การสอนที่เหมาะสม สนับสนุนผู้เรียนที่หลากหลาย และจัดการการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในสภาพแวดล้อมออนไลน์และแบบเผชิญหน้า

2.1 ทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับการสอนแบบผสมผสาน

2.1.1 ความสามารถด้านเทคโนโลยี

คณาจารย์จำเป็นต้องมีความสามารถด้านเทคโนโลยีที่เพียงพอในการใช้แพลตฟอร์มและเครื่องมือดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงความสามารถในการใช้งานระบบจัดการเรียนรู้ เช่น Moodle, Blackboard, Canvas

หรือ Google Classroom ตลอดจนแพลตฟอร์มการประชุมทางวิดีโอ เช่น Zoom, Microsoft Teams และ Google Meet นอกจากนี้ ผู้สอนควรสามารถใช้เครื่องมือมัลติมีเดีย ฟอรัมสนทนาออนไลน์ เครื่องมือประเมินผลดิจิทัล แพลตฟอร์มการทำงานร่วมกันบนคลาวด์ และการวิเคราะห์การเรียนรู้ขั้นพื้นฐานได้

อย่างไรก็ตาม ความสามารถด้านเทคโนโลยีไม่ควรเข้าใจเพียงแค่การใช้งานทางเทคนิคเท่านั้น คณาจารย์ต้องเข้าใจด้วยว่าเทคโนโลยีสนับสนุนวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น แบบทดสอบออนไลน์ไม่ควรใช้เพียงเพราะสะดวก แต่ควรใช้เพราะสามารถให้ผลตอบรับทันที ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียน และสนับสนุนการประเมินผลระหว่างเรียนได้ ในทำนองเดียวกัน ฟอรัมสนทนาควรได้รับการออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการมีปฏิสัมพันธ์ ไม่ใช่เพียงเพื่อทดแทนการสนทนาในห้องเรียน

2.1.2 ความสามารถในการปรับตัวด้านการสอน

ความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนเป็นหนึ่งในทักษะที่สำคัญที่สุดสำหรับการสอนแบบผสมผสาน หมายถึงความสามารถของผู้สอนในการปรับวิธีการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบการสื่อสาร และกลยุทธ์การประเมินตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ลักษณะของนักเรียน และบริบทการเรียนรู้ ในการสอนแบบผสมผสาน คณาจารย์ต้องก้าวข้ามรูปแบบการบรรยายแบบดั้งเดิมและออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงองค์ประกอบออนไลน์และแบบตัวต่อตัวเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย

ทักษะนี้ต้องการให้ผู้สอนพิจารณาว่าส่วนใดของหลักสูตรควรสอนออนไลน์ ส่วนใดควรสอนแบบตัวต่อตัว และทั้งสองรูปแบบสามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น แนวคิดพื้นฐาน การบรรยายเบื้องต้น บทเรียนวิดีโอสั้นๆ สื่อการอ่าน และแบบทดสอบตรวจสอบตนเองอาจจัดให้ทางออนไลน์ก่อนเข้าเรียน เวลาเรียนในห้องเรียนสามารถนำไปใช้สำหรับการอภิปราย การแก้ปัญหา การวิเคราะห์กรณีศึกษา การทำงานกลุ่ม การจำลองสถานการณ์ การฝึกปฏิบัติในห้องปฏิบัติการ หรือกิจกรรมการให้ข้อเสนอแนะ

การเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลควรเหมาะสมกับลักษณะของแต่ละวิชาด้วย ในหลักสูตรที่เน้นการบรรยาย เช่น รัฐศาสตร์ สังคมวิทยา การศึกษา หรือการจัดการ อาจารย์ผู้สอนอาจใช้การบรรยายที่บันทึกไว้ การอ่านออนไลน์ กระดานสนทนา การสำรวจความคิดเห็น แบบทดสอบ และเครื่องมือการเขียนร่วมกัน เพื่อส่งเสริมการไตร่ตรองและการอภิปราย ในหลักสูตรที่เน้นภาคปฏิบัติหรือห้องปฏิบัติการ เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การพยาบาล หรือวิชาที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี อาจารย์ผู้สอนอาจต้องใช้ห้องปฏิบัติการเสมือนจริง ซอฟต์แวร์จำลองสถานการณ์ วิดีโอสาธิต เครื่องมือความเป็นจริงเสริม รายงานห้องปฏิบัติการออนไลน์ และการฝึกปฏิบัติแบบตัวต่อตัว เพื่อให้แน่ใจว่านักเรียนพัฒนาทักษะการลงมือปฏิบัติจริง สำหรับหลักสูตรที่ต้องการทักษะการสื่อสารหรือการแสดง เช่น การเรียนรู้ภาษา การศึกษาครู หรือการพูดในที่สาธารณะ อาจมีการผสมผสานการนำเสนอวิดีโอ ข้อเสนอแนะจากเพื่อน การอภิปรายแบบเรียลไทม์ การเล่นเกมบทบาทสมมติ และการฝึกปฏิบัติในห้องเรียน

ดังนั้น ความสามารถในการปรับตัวทางด้านการสอนจึงหมายถึงการตัดสินใจด้านการสอนโดยพิจารณาจากลักษณะของสาขาวิชา ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่คาดหวัง และความพร้อมของผู้เรียน นอกจากนี้ยังต้องอาศัยความยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์ และการไตร่ตรองอย่างต่อเนื่อง คณาจารย์ต้องสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการ

สอนได้เมื่อนักเรียนประสบปัญหา เมื่อเทคโนโลยีใช้งานไม่ได้ตามที่คาดหวัง หรือเมื่อผลลัพธ์การเรียนรู้ไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง

2.1.3 ทักษะการมีส่วนร่วมและการปฏิสัมพันธ์ของนักเรียน

การรักษาความสนใจของนักเรียนเป็นทักษะสำคัญในการสอนแบบผสมผสาน เนื่องจากนักเรียนอาจประสบกับภาวะวอกแวก ความโดดเดี่ยว หรือแรงจูงใจลดลงในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบออนไลน์ ดังนั้นคณาจารย์จึงต้องออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักเรียน ระหว่างนักเรียนด้วยกัน และระหว่างนักเรียนกับสื่อการเรียนรู้

กลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพอาจรวมถึงการสำรวจความคิดเห็นแบบเรียลไทม์ ห้องย่อยสำหรับการสนทนา ฟอรัมสนทนาออนไลน์ เอกสารร่วมกัน การทบทวนโดยเพื่อน การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน การเรียนรู้แบบใช้โครงงานเป็นฐาน บันทึกสะท้อนความคิด และแบบทดสอบแบบโต้ตอบ อาจารย์ควรให้แนวทางการเรียนรู้ที่ชัดเจน การสื่อสารอย่างสม่ำเสมอ การให้ข้อเสนอแนะอย่างทันท่วงที และโอกาสให้นักเรียนได้ถามคำถาม แนวทางปฏิบัติเหล่านี้ช่วยสร้างความรู้สึกร่วมกันของการเป็นชุมชนการเรียนรู้และลดช่องว่างระหว่างการเรียนรู้แบบออนไลน์และในห้องเรียน

2.1.4 ทักษะการประเมินและการให้ข้อเสนอแนะ

การสอนแบบผสมผสานต้องการวิธีการประเมินที่ยืดหยุ่น โปร่งใส และสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ คณาจารย์ควรสามารถผสมผสานการประเมินแบบสร้างสรรค์และการประเมินแบบสรุปผลได้ทั้งในโหมดออนไลน์และออฟไลน์ ตัวอย่างเช่น แบบทดสอบออนไลน์ บันทึกสะท้อนความคิด งานโครงการ แฟ้มสะสมผลงาน การนำเสนอ การประเมินโดยเพื่อน กิจกรรมในชั้นเรียน และการสอบ

การให้ข้อเสนอแนะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนรู้แบบผสมผสาน แพลตฟอร์มดิจิทัลสามารถช่วยให้ผู้สอนให้ข้อเสนอแนะได้เร็วขึ้นและเป็นรายบุคคลมากขึ้นผ่านเกณฑ์การให้คะแนน ความคิดเห็น แบบทดสอบอัตโนมัติ การวิเคราะห์การเรียนรู้ และระบบการประเมินโดยเพื่อน อย่างไรก็ตาม ผู้สอนต้องมั่นใจว่าการประเมินยังคงยุติธรรม น่าเชื่อถือ และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2.2 ความท้าทายในการพัฒนาทักษะของคณาจารย์สำหรับการสอนแบบผสมผสาน

2.2.1 การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง

ความท้าทายที่สำคัญประการหนึ่งคือการต่อต้านการนำวิธีการสอนใหม่มาใช้ คณาจารย์บางท่านอาจรู้สึกไม่แน่ใจเกี่ยวกับเทคโนโลยี กังวลเกี่ยวกับภาระงานที่เพิ่มขึ้น หรือสงสัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการสอนแบบผสมผสาน อย่างไรก็ตาม การต่อต้านไม่ควรถูกมองว่าเป็นเพียงทัศนคติส่วนบุคคลหรือความไม่เต็มใจส่วนตัว ในหลายกรณี มันเชื่อมโยงกับโครงสร้างของสถาบันและระบบการประเมินทางวิชาการ

ตัวอย่างเช่น หากระบบการเลื่อนขั้นของมหาวิทยาลัยให้คุณค่ากับการตีพิมพ์งานวิจัยมากกว่านวัตกรรม การสอน คณาจารย์อาจมีแรงจูงใจจำกัดในการลงทุนเวลาในการออกแบบหลักสูตรใหม่หรือพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบผสมผสาน หากนวัตกรรมการสอนไม่ได้ถูกนับรวมเป็นส่วนหนึ่งของภาระงานทางวิชาการ การพัฒนาวิชาชีพ หรือการประเมินผลการปฏิบัติงาน อาจารย์ผู้สอนอาจมองว่าการสอนแบบผสมผสานเป็นงาน

เพิ่มเติมที่ไม่ได้คำตอบแทน ดังนั้น การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอาจไม่ได้เกิดจากพฤติกรรมของคณาจารย์เพียงอย่างเดียว แต่ยังเกิดจากระบบของสถาบันที่ไม่ได้ให้รางวัลแก่การพัฒนาการสอนอย่างเพียงพอด้วย

2.2.2 ข้อจำกัดด้านเทคโนโลยีและทรัพยากร

การนำการสอนแบบผสมผสานไปใช้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีที่เชื่อถือได้ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่เสถียร แพลตฟอร์มการเรียนรู้ อุปกรณ์ดิจิทัล การสนับสนุนทางเทคนิค และความช่วยเหลือด้านการออกแบบการสอน ในมหาวิทยาลัยบางแห่งในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งมหาวิทยาลัยที่มีงบประมาณจำกัด คณาจารย์อาจเผชิญกับโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่ไม่เพียงพอ ขาดใบอนุญาตซอฟต์แวร์ การเข้าถึงเครื่องมือดิจิทัลที่จำกัด หรือการสนับสนุนทางเทคนิคที่ไม่เพียงพอ

ข้อจำกัดเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อทั้งอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา แม้ว่าคณาจารย์จะเต็มใจที่จะนำการสอนแบบผสมผสานมาใช้ แต่พวกเขาก็อาจไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพหากมหาวิทยาลัยไม่ได้จัดหาเครื่องมือและระบบสนับสนุนที่เหมาะสม

2.2.3 ความท้าทายเชิงโครงสร้างในมหาวิทยาลัยไทย

ในบริบทการอุดมศึกษาของไทย คณาจารย์มักได้รับผิดชอบหลายด้าน รวมถึงการสอน การวิจัย งานธุรการ การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา การบริการทางวิชาการ การประกันคุณภาพ และการเป็นกรรมการ ซึ่งความรับผิดชอบเหล่านี้ทำให้เกิดข้อจำกัดด้านเวลาอย่างมาก และทำให้คณาจารย์ยากที่จะออกแบบหลักสูตรใหม่ ผลิตสื่อออนไลน์ เข้าร่วมโครงการฝึกอบรม และประเมินแนวทางการสอนแบบผสมผสาน

ดังนั้น ปัญหาภาระงานจึงเป็นความท้าทายเชิงโครงสร้าง การพัฒนาการสอนแบบผสมผสานต้องใช้เวลาในการวางแผน การผลิตเนื้อหา การทดสอบเทคโนโลยี การสนับสนุนนักศึกษา และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง หากมหาวิทยาลัยคาดหวังให้คณาจารย์นำการสอนแบบผสมผสานมาใช้โดยไม่ลดภาระงานอื่นหรือให้การสนับสนุน การนำไปใช้อาจกลายเป็นเพียงผิวเผินและไม่ยั่งยืน

2.2.4 ช่องว่างทางดิจิทัลในหมู่นักเรียน

ความท้าทายที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือช่องว่างทางดิจิทัลในหมู่นักเรียน การสอนแบบผสมผสานนั้นตั้งอยู่บนสมมติฐานว่านักเรียนสามารถเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัล การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่เสถียร แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ และแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ดิจิทัลได้ อย่างไรก็ตาม นักเรียนอาจมีความแตกต่างกันในด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ สถานที่ตั้ง ความรู้ความเข้าใจด้านดิจิทัล สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่บ้าน และการเข้าถึงอุปกรณ์

นักเรียนบางคนอาจมีเพียงสมาร์ทโฟนสำหรับการเรียนรู้ออนไลน์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียรหรือพื้นที่จำกัดสำหรับการเรียน บางคนอาจขาดความมั่นใจในการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้หรือเครื่องมือดิจิทัล ความไม่เท่าเทียมกันเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความสามารถของคณาจารย์ในการจัดการการเรียนรู้แบบผสมผสานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้สอนจึงต้องออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและยืดหยุ่น เช่น การจัดเตรียมสื่อที่สามารถดาวน์โหลดได้ ตัวเลือกการเรียนรู้สำหรับพื้นที่ที่มีแบนด์วิดท์ต่ำ การบันทึกการเรียนการสอน แหล่งข้อมูลที่ใช้งานง่ายบนมือถือ และรูปแบบการประเมินทางเลือกอื่นๆ

2.2.5 โอกาสในการพัฒนาวิชาชีพที่จำกัด

คณาจารย์หลายท่านยังคงขาดโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบผสมผสาน การอบรมเชิงปฏิบัติการระยะสั้นอาจแนะนำเครื่องมือพื้นฐาน แต่ก็อาจไม่เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้สอนออกแบบหลักสูตรใหม่ พัฒนากลยุทธ์การประเมิน หรือแก้ปัญหาในห้องเรียนได้จริง ดังนั้น การพัฒนาคณาจารย์จึงควรรวมถึงการให้คำปรึกษา การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ชุมชนแห่งการปฏิบัติ การให้คำปรึกษาด้านการออกแบบการสอน และการประเมินผลติดตามผลสรุป

โดยสรุป ทักษะสำคัญที่จำเป็นสำหรับการสอนแบบผสมผสาน ได้แก่ ความสามารถด้านเทคโนโลยี ความสามารถในการปรับตัวด้านการสอน การมีส่วนร่วมของนักเรียน และการประเมินผลและการให้ข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพ ในบรรดาทักษะเหล่านี้ ความสามารถในการปรับตัวด้านการสอนมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากคณาจารย์ต้องสามารถเลือกวิธีการสอนและเครื่องมือดิจิทัลที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละหลักสูตร ไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรบรรยาย หลักสูตรปฏิบัติ หลักสูตรปฏิบัติการ หรือหลักสูตรทักษะ

ในขณะเดียวกัน ควรทำความเข้าใจถึงความท้าทายของการสอนแบบผสมผสานทั้งในระดับบุคคลและระดับโครงสร้าง การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงอาจเกิดจากระบบการประเมินของสถาบันที่ไม่ให้รางวัลแก่นวัตกรรมการสอนอย่างเพียงพอ คณาจารย์ยังต้องเผชิญกับภาระงานวิจัยและงานบริหารที่หนักหน่วง เวลาที่จำกัด การเข้าถึงเทคโนโลยีที่ไม่เท่าเทียมกัน และช่องว่างทางดิจิทัลในหมู่นักเรียน ดังนั้น การสอนแบบผสมผสานที่ประสบความสำเร็จจึงไม่เพียงแต่ต้องการการพัฒนาทักษะของคณาจารย์เท่านั้น แต่ยังต้องการการสนับสนุนจากสถาบัน การจัดการภาระงานที่เป็นธรรม โครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม และนโยบายที่ตระหนักถึงนวัตกรรมการสอนว่าเป็นส่วนสำคัญของคุณภาพทางวิชาการด้วย ดังนั้นทักษะที่สำคัญของคณาจารย์ที่มีต่อการสอนแบบผสมผสานสรุปได้ตามภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ทักษะที่สำคัญของคณาจารย์ที่มีต่อการสอนแบบผสมผสาน

หมายเหตุ ที่มา Bonk & Graham (2012); Garrison & Vaughan (2008); Gikandi, Morrow & Davis,

(2011); Hrastinski (2008); Watson & Watson (2007).

3. กลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะวิธีการสอนแบบผสมผสานที่สำคัญผ่านการพัฒนาทางวิชาชีพ การสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาและการบูรณาการทางเทคโนโลยีนวัตกรรม

การพัฒนาทักษะของคณาจารย์ในการสอนแบบผสมผสานนั้น จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ที่เป็นระบบ ซึ่งผสมผสานการสนับสนุนจากสถาบันเข้ากับความคิดริเริ่มของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยไม่ควรพึ่งพาเฉพาะโปรแกรมการฝึกอบรมอย่างเป็นทางการหรือนโยบายจากบนลงล่างเท่านั้น แต่ควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบมืออาชีพจากล่างขึ้นบน การทำงานร่วมกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน เครือข่ายทางวิชาการภายนอก และระบบแรงจูงใจที่เป็นรูปธรรมด้วย

3.1 โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพที่มีโครงสร้าง

มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีโปรแกรมพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องที่เน้นทั้งด้านเทคโนโลยีและวิธีการสอน โปรแกรมเหล่านี้อาจรวมถึงการอบรมเชิงปฏิบัติการ หลักสูตรการรับรอง โมดูลการเรียนรู้ขนาดเล็ก และการฝึกอบรมภาคปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนรู้ เครื่องมือประเมินออนไลน์ การออกแบบมัลติมีเดีย และการวางแผนหลักสูตรแบบผสมผสาน

อย่างไรก็ตาม การฝึกอบรมไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งเดียว ควรจัดเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ช่วยให้คณาจารย์ได้ฝึกฝน รับข้อเสนอแนะ ปรับปรุงหลักสูตร และสะท้อนผลลัพธ์การสอน การฝึกอบรมที่มีประสิทธิภาพควรช่วยให้ผู้สอนเข้าใจวิธีการจัดวางวัตถุประสงค์การเรียนรู้ วิธีการสอน เครื่องมือดิจิทัล และกลยุทธ์การประเมินผลในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบผสมผสาน

3.2 กลยุทธ์จากล่างขึ้นบนที่ขับเคลื่อนโดยคณาจารย์

นอกเหนือจากโปรแกรมที่มหาวิทยาลัยเป็นผู้นำแล้ว ควรสนับสนุนให้คณาจารย์ริเริ่มกิจกรรมการเรียนรู้ทางวิชาชีพของตนเอง กลยุทธ์จากล่างขึ้นบนอาจรวมถึงกลุ่มเพื่อนร่วมงานขนาดเล็ก วงการสอนแบบไม่เป็นทางการ ชุมชนการเรียนรู้ของคณาจารย์ และการแบ่งปันความรู้ในระดับภาควิชา

กิจกรรมเหล่านี้ช่วยให้ผู้สอนสามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์จริง อภิปรายปัญหา แบ่งปันสื่อการสอน และพัฒนาแนวทางแก้ไขที่เหมาะสมกับสาขาวิชาของตนเอง ตัวอย่างเช่น กลุ่มอาจารย์ในสาขาสังคมศาสตร์อาจร่วมกันออกแบบกิจกรรมการอภิปรายออนไลน์ ในขณะที่อาจารย์ในสาขาวิทยาศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์สุขภาพอาจแบ่งปันเครื่องมือจำลองหรือวิดีโอสาธิตในห้องปฏิบัติการ แนวทางที่ขับเคลื่อนโดยคณาจารย์นี้ช่วยให้การสอนแบบผสมผสานมีความเป็นไปได้ ยืดหยุ่น และเกี่ยวข้องกับสภาพห้องเรียนจริงมากขึ้น

3.3 การให้คำปรึกษาโดยเพื่อนร่วมงานและชุมชนแห่งการปฏิบัติ

การให้คำปรึกษาโดยเพื่อนร่วมงานเป็นกลยุทธ์สำคัญในการช่วยให้คณาจารย์พัฒนาความมั่นใจในการสอนแบบผสมผสาน ผู้สอนที่มีประสบการณ์สามารถให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่เพิ่งเริ่มต้นการเรียนรู้แบบผสมผสาน โดยการแบ่งปันการออกแบบหลักสูตร เทคนิคการจัดการห้องเรียน เครื่องมือดิจิทัล และแนวทางการประเมิน

ชุมชนแห่งการปฏิบัติยังสามารถสนับสนุนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องในหมู่คณาจารย์ได้อีกด้วย ผ่านการประชุมเป็นประจำ กลุ่มออนไลน์ หรือพื้นที่ดิจิทัลที่ใช้ร่วมกัน อาจารย์ผู้สอนสามารถหารือเกี่ยวกับความท้าทาย

หาย แลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จ และสะท้อนถึงการปรับปรุงการสอน แนวทางนี้ช่วยลดความโดดเดี่ยวและสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันอย่างมืออาชีพ

3.4 เครือข่ายวิชาชีพภายนอกและสื่อสังคมออนไลน์

การพัฒนาคณาจารย์ควรขยายออกไปนอกมหาวิทยาลัยด้วย เครือข่ายวิชาชีพภายนอก สมาคมวิชาการ ชุมชนการสอนออนไลน์ การสัมมนาผ่านเว็บ MOOC และแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์สามารถมอบโอกาสในการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสำหรับอาจารย์ผู้สอน

แพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ เช่น กลุ่ม Facebook ชุมชน Line ช่อง YouTube LinkedIn และฟอรัมทางวิชาการ สามารถใช้เพื่อแลกเปลี่ยนเทคนิคการสอน แนะนำเครื่องมือดิจิทัล แบ่งปันแหล่งข้อมูลทางการศึกษาแบบเปิด และหารือเกี่ยวกับแนวโน้มปัจจุบันในการเรียนรู้แบบผสมผสาน เครือข่ายภายนอกเหล่านี้ช่วยให้คณาจารย์สามารถเรียนรู้จากชุมชนวิชาชีพที่กว้างขึ้นและติดตามนวัตกรรมการสอนใหม่ๆ ได้

3.5 การสนับสนุนจากสถาบันและแรงจูงใจเชิงปฏิบัติ

การสนับสนุนจากสถาบันยังคงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสอนแบบผสมผสานที่ยั่งยืน มหาวิทยาลัยควรจัดหาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่เชื่อถือได้ ความช่วยเหลือทางเทคนิค การสนับสนุนด้านการออกแบบการเรียนการสอน การเข้าถึงซอฟต์แวร์ และแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาหลักสูตรแบบผสมผสาน

ที่สำคัญกว่านั้น มหาวิทยาลัยควรสร้างแรงจูงใจที่เป็นรูปธรรมสำหรับคณาจารย์ นวัตกรรมการสอนควรได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของผลการเรียน การเลื่อนขั้น และความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตัวอย่างเช่น การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบผสมผสาน โมดูลหลักสูตรออนไลน์ ระบบการประเมินผลดิจิทัล หรือแนวทางการสอนที่เป็นนวัตกรรมใหม่ อาจนับเป็นหลักฐานสำหรับการเลื่อนขั้นทางวิชาการหรือการประเมินภาระงาน

แรงจูงใจอื่นๆ ที่เป็นไปได้ ได้แก่ รางวัลนวัตกรรมการสอน ทุนวิจัยสำหรับการเรียนรู้แบบผสมผสาน การลดภาระการสอนสำหรับการออกแบบหลักสูตรใหม่ การให้ทุนสำหรับการผลิตเนื้อหาดิจิทัล และการยอมรับอย่างเป็นทางการในการประเมินผลการปฏิบัติงานประจำปี แรงจูงใจเหล่านี้สามารถกระตุ้นให้คณาจารย์ลงทุนเวลาและความพยายามในการปรับปรุงการสอนแบบผสมผสาน

3.6 คลังข้อมูลส่วนกลางและแหล่งข้อมูลทางการศึกษาแบบเปิด

มหาวิทยาลัยควรจัดตั้งคลังข้อมูลส่วนกลางสำหรับสื่อการสอนและแหล่งข้อมูลทางการศึกษาแบบเปิด ระบบนี้ช่วยให้คณาจารย์สามารถแบ่งปันสไลด์การบรรยาย บทเรียนวิดีโอ กรณีศึกษา แบบทดสอบ เกณฑ์การประเมิน แผนการสอน กิจกรรมดิจิทัล และแหล่งข้อมูลมัลติมีเดียได้

คลังข้อมูลส่วนกลางช่วยลดภาระในการผลิตสื่อใหม่ตั้งแต่เริ่มต้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาควิชาและปรับปรุงคุณภาพของแหล่งข้อมูลการสอน คณาจารย์สามารถปรับสื่อที่มีอยู่ให้เข้ากับหลักสูตรของตนเอง ในขณะเดียวกันก็มีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งข้อมูลใหม่เพื่อให้ผู้อื่นนำไปใช้ได้

คลังข้อมูลควรมีกลไกการควบคุมคุณภาพ แนวทางลิขสิทธิ์ที่ชัดเจน แนวทางการอ้างอิงที่ถูกต้อง และฟังก์ชันการค้นหาที่ใช้งานง่าย หากได้รับการจัดการอย่างดี คลังข้อมูลนี้สามารถกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการสนับสนุนการสอนแบบผสมผสานในระดับสถาบัน

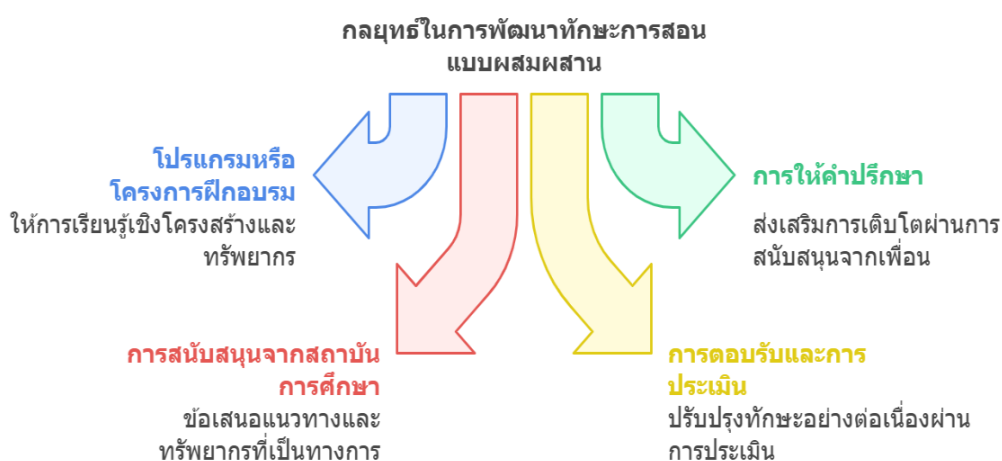
3.7 การให้ข้อเสนอแนะและการประเมินอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาการสอนแบบผสมผสานควรมีการให้ข้อเสนอแนะอย่างต่อเนื่องจากนักเรียน เพื่อนร่วมงาน และผู้บริหารด้านวิชาการ ข้อเสนอแนะจากนักเรียนช่วยให้ผู้สอนเข้าใจว่ากิจกรรมออนไลน์และกิจกรรมแบบพบหน้ากันมีประสิทธิภาพหรือไม่ การตรวจสอบโดยเพื่อนร่วมงานให้คำแนะนำที่สร้างสรรค์เพื่อปรับปรุงการออกแบบหลักสูตรและกลยุทธ์การสอน การประเมินระดับสถาบันช่วยให้มหาวิทยาลัยระบุความต้องการในการฝึกอบรมและช่องว่างในการสนับสนุนได้

การประเมินไม่ควรใช้เพื่อการควบคุมหรือการตัดสินเพียงอย่างเดียว ควรใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุง การไตร่ตรอง และการเติบโตทางวิชาชีพ

โดยสรุปแล้ว กลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะการสอนแบบผสมผสานควรผสมผสานแนวทางจากบนลงล่าง และจากล่างขึ้นบน มหาวิทยาลัยควรจัดให้มีการฝึกอบรม โครงสร้างพื้นฐาน แรงจูงใจ และการสนับสนุนด้านนโยบาย ในขณะที่ควรส่งเสริมให้คณาจารย์สร้างเครือข่ายเพื่อนร่วมงาน ชุมชนแห่งการปฏิบัติ และกลุ่มการเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยตนเอง

การพัฒนาการสอนแบบผสมผสานจะมีความยั่งยืนมากขึ้นเมื่อมหาวิทยาลัยตระหนักถึงนวัตกรรมการสอนในการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ สนับสนุนเครือข่ายวิชาชีพภายนอก และจัดตั้งคลัง OER ส่วนกลางเพื่อลดภาระงานและส่งเสริมการแบ่งปันทรัพยากร แนวทางแบบบูรณาการนี้สามารถเสริมสร้างศักยภาพของคณาจารย์และปรับปรุงคุณภาพของการเรียนรู้แบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษาได้ ดังนั้นการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาและการบูรณาการทางเทคโนโลยีนวัตกรรม ตามภาพที่ 3

ภาพที่ 3 กลยุทธ์ในการพัฒนาทักษะการสอนแบบผสมผสาน

หมายเหตุ ที่มา Bonk & Graham (2012); Garrison & Vaughan (2008); Wenger (1998).

4. กรณีศึกษาและทิศทางในอนาคตของการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์ในประเทศไทย

กรณีศึกษาและทิศทางในอนาคตของการสอนแบบผสมผสานควรได้รับการพิจารณาโดยสัมพันธ์กับทั้งตัวอย่างจากต่างประเทศและบริบทการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของไทย แม้ว่าตัวอย่างจากมหาวิทยาลัยชั้นนำ เช่น มหาวิทยาลัยเซนต์ฟรานซิสและมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดจะเป็นแบบอย่างที่มีประโยชน์ แต่การวิเคราะห์ไม่ควรพึ่งพาเฉพาะกรณีศึกษาจากต่างประเทศเท่านั้น มหาวิทยาลัยไทยได้พัฒนาแนวทางการสอนแบบผสมผสานที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากการเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็วไปสู่การเรียนรู้ออนไลน์ในช่วงการระบาดของโควิด-19

4.1 กรณีศึกษาของแนวทางการสอนแบบผสมผสาน

กรณีศึกษาจากต่างประเทศแสดงให้เห็นว่าการสอนแบบผสมผสานสามารถปรับปรุงความยืดหยุ่น การมีส่วนร่วมของนักเรียน และผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ เมื่อได้รับการสนับสนุนจากการออกแบบการสอนที่ชัดเจน การฝึกอบรมคณาจารย์ และนโยบายของสถาบัน ตัวอย่างเช่น มหาวิทยาลัยเซนต์ฟรานซิสได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางสำหรับแบบจำลองการเรียนรู้แบบผสมผสานที่มีโครงสร้างและการสนับสนุนการพัฒนา คณาจารย์ มหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ดได้ประยุกต์ใช้กลยุทธ์ห้องเรียนแบบพลิกกลับโดยกำหนดให้นักเรียนศึกษาเอกสารออนไลน์ก่อนเข้าร่วมการเรียนแบบตัวต่อตัว ทำให้เวลาในห้องเรียนสามารถมุ่งเน้นไปที่การอภิปราย การแก้ปัญหา และการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ในบริบทของไทย การสอนแบบผสมผสานได้พัฒนาภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน มหาวิทยาลัยไทยได้รับผลกระทบอย่างมากจากสถานการณ์การระบาดของโควิด-19 ซึ่งบังคับให้อาจารย์ผู้สอนต้องปรับใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Zoom, Microsoft Teams, Google Classroom, Moodle และระบบจัดการเรียนรู้อื่นๆ หลังจากสถานการณ์การระบาดสิ้นสุดลง สถาบันหลายแห่งยังคงใช้แนวทางการเรียนการสอนแบบผสมผสานต่อไป เนื่องจากวิธีการเหล่านี้ช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นและรักษาความต่อเนื่องของการเรียนรู้

ดังนั้น กรณีศึกษาของไทยจึงควรมีตัวอย่างเช่น การใช้ MOOC ของไทยเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง การบูรณาการแพลตฟอร์ม LMS ในหลักสูตรมหาวิทยาลัย การใช้การบรรยายที่บันทึกไว้ร่วมกับกิจกรรมในห้องเรียน และการประยุกต์ใช้เครื่องมือประเมินผลออนไลน์ ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการเรียนการสอนแบบผสมผสานในประเทศไทยไม่ได้เป็นเพียงการตอบสนองต่อวิกฤตการณ์เท่านั้น แต่ยังเป็นส่วนหนึ่งของการเคลื่อนไหวที่กว้างขึ้นไปสู่การศึกษาระดับอุดมศึกษาแบบดิจิทัล

4.2 การตีความผลการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างอาจารย์ 200 ท่าน

การศึกษาจากอาจารย์มหาวิทยาลัย 200 ท่าน ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่ดีในการสอนแบบผสมผสาน คะแนนเฉลี่ยโดยรวมสูง แสดงให้เห็นว่าโดยทั่วไปแล้วอาจารย์มีทัศนคติที่ดีต่อการสอนแบบผสมผสาน อย่างไรก็ตาม ควรระบุให้ชัดเจนว่าข้อมูลเหล่านี้แสดงถึงการรับรู้ ไม่ใช่พฤติกรรมการสอนจริงหรือผลลัพธ์การเรียนรู้โดยตรง

กล่าวอีกนัยหนึ่ง ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่าคณาจารย์คิดอย่างไรเกี่ยวกับการสอนแบบผสมผสาน แต่ไม่ได้พิสูจน์ว่าคณาจารย์นำกลยุทธ์การสอนแบบผสมผสานไปใช้ในหลักสูตรของตนบ่อยแค่ไหน นอกจากนี้ยังไม่ได้แสดงให้เห็นโดยตรงว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การมีส่วนร่วม ทักษะดิจิทัล หรือความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียนดีขึ้นอันเป็นผลมาจากการสอนแบบผสมผสานหรือไม่

ดังนั้น ผลการวิจัยจึงควรได้รับการตีความอย่างระมัดระวัง ระดับการรับรู้ที่สูงอาจบ่งชี้ถึงความพร้อม การยอมรับ หรือทัศนคติเชิงบวก แต่จำเป็นต้องมีการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อตรวจสอบการปฏิบัติในห้องเรียนจริงและ ผลลัพธ์ของนักเรียนที่สามารถวัดได้

ตาราง 2 สรุปผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีของการสอนแบบผสมผสานของคณาจารย์

องค์ประกอบการปฏิบัติที่ดีของการสอนแบบผสมผสาน	M	SD.	แปลค่า	อันดับ
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้	4.27	0.59	มาก	②
2. ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.32	0.54	มาก	①
3. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน	4.25	0.57	มาก	③
4. ด้านการประเมินผลและการสะท้อนผลการเรียนรู้	4.19	0.63	มาก	④
5. ด้านการพัฒนาตนเองและการปรับปรุงการสอน	4.14	0.68	มาก	⑤
โดยภาพรวม	4.23	0.60	มาก	-

ผลการศึกษาพบว่า คณาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีของการสอนแบบผสมผสาน โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M=4.23$, $SD=0.60$) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับและความเชื่อมั่นในประสิทธิผล ของการสอนแบบผสมผสานในบริบทระดับอุดมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Graham (2020) ที่กล่าว ไว้ว่าการสอนแบบผสมผสาน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและตอบสนองศักยภาพและความ หลากหลายของผู้เรียนในมหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่คณาจารย์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติที่ดีของการสอน แบบผสมผสานซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบูรณาการเทคโนโลยีทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก ($M=4.32$, $SD=0.54$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถและความตระหนักของคณาจารย์ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และเครื่องมือดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Broadbent และ Poon (2021) พบว่า การบูรณาการเทคโนโลยีที่เหมาะสมสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและ เพิ่มการมีส่วนร่วมของนักศึกษา รวมถึงการปรับตัวให้เข้ากับบริบทการเรียนรู้แบบไฮบริดที่แพร่หลายมากขึ้น ในยุคหลังโควิด-19 รองลงมาคือ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($M=4.27$, $SD=0.59$) ซึ่ง สะท้อนถึงความสำคัญของการวางแผนและการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และ การบูรณาการเทคโนโลยี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Oliver, Herrington และ Reeves (2022) พบว่า บทบาท ของการออกแบบการเรียนรู้เชิงโครงสร้าง (instructional design) ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มี ประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา ในขณะที่ ด้านการพัฒนาตนเองและการ ปรับปรุงการสอน ($M = 4.14$, $SD = 0.68$) ซึ่งอยู่ในระดับมาก แต่เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสะท้อนให้ เห็นถึงความท้าทายที่คณาจารย์ต้องเผชิญในการจัดสรรเวลาและทรัพยากรเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อย่าง ต่อเนื่อง สอดคล้องกับ Ehlers และ Conole (2020) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัย

สำคัญในการยกระดับคุณภาพการสอนแบบผสมผสาน แต่จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนอย่างเป็นระบบทั้งในระดับนโยบายและสถาบัน เพื่อสร้างแรงจูงใจและโอกาสในการเรียนรู้ของคณาจารย์

ดังนั้น ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมและสนับสนุนคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยในทุกมิติของการสอนแบบผสมผสาน โดยเฉพาะการบูรณาการเทคโนโลยีและการออกแบบการเรียนรู้ พร้อมกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และการประเมินผลและการสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาและบริบทการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 การอภิปรายเกี่ยวกับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด: การพัฒนาวิชาชีพและการพัฒนาการสอน

มิติ “การพัฒนาวิชาชีพและการพัฒนาการสอน” ได้รับคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด แม้ว่าจะยังอยู่ในระดับสูงก็ตาม ควรมีการอภิปรายถึงข้อค้นพบนี้ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เนื่องจากการพัฒนาวิชาชีพเป็นปัจจัยสำคัญในการรักษาการสอนแบบผสมผสานให้ยั่งยืน

คำอธิบายที่เป็นไปได้ประการหนึ่งคือ คณาจารย์อาจตระหนักถึงความสำคัญของการบูรณาการเทคโนโลยีอยู่แล้ว แต่พวกเขาอาจมีเวลาและทรัพยากรจำกัดในการพัฒนาการสอนของตนเองอย่างต่อเนื่อง ในมหาวิทยาลัยไทย คณาจารย์มักมีหน้าที่รับผิดชอบหลายอย่าง รวมถึงการสอน การวิจัย งานธุรการ การให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา งานบริการทางวิชาการ และงานประกันคุณภาพ หน้าที่เหล่านี้อาจลดเวลาที่มีอยู่สำหรับการฝึกอบรม การไตร่ตรอง การออกแบบหลักสูตรใหม่ และการทดลองวิธีการสอนใหม่ๆ

คำอธิบายที่เป็นไปได้อีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาวิชาชีพในการสอนแบบผสมผสานอาจไม่ได้เชื่อมโยงกับการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการหรือการยอมรับอย่างเป็นทางการอย่างเพียงพอ หากนวัตกรรมการสอนไม่ได้รับการให้รางวัลอย่างชัดเจนในการประเมินผลการปฏิบัติงาน คณาจารย์อาจมีแรงจูงใจน้อยลงที่จะทุ่มเทความพยายามเพิ่มเติมในการพัฒนาการสอนในระยะยาว

ดังนั้น คะแนนที่ค่อนข้างต่ำในมิตินี้ไม่ควรตีความว่าเป็นการขาดความสนใจในหมู่คณาจารย์ แต่ในทางกลับกัน อาจสะท้อนถึงข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง แรงกดดันด้านภาระงาน แรงจูงใจจากสถาบันที่ไม่เพียงพอ และโอกาสที่จำกัดสำหรับการเรียนรู้ทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

4.4 การวิจัยในอนาคตเกี่ยวกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน

การศึกษาในอนาคตควรจะก้าวข้ามการรับรู้ของคณาจารย์และตรวจสอบผลกระทบที่แท้จริงของการสอนแบบผสมผสานต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียน หัวข้อสำคัญสำหรับการวิจัยในอนาคต ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การคิดเชิงวิพากษ์ ความรู้ความเข้าใจด้านดิจิทัล การมีส่วนร่วม การทำงานร่วมกัน การเรียนรู้แบบกำกับตนเอง ความพึงพอใจ และการคงอยู่ของนักเรียน

การวิจัยควรเปรียบเทียบการสอนแบบผสมผสานกับการสอนแบบเผชิญหน้าแบบดั้งเดิมและการเรียนรู้แบบออนไลน์เต็มรูปแบบ เพื่อระบุว่ารูปแบบใดมีประสิทธิภาพมากที่สุดในบริบทที่แตกต่างกัน การออกแบบ

การวิจัยแบบผสมผสานอาจมีประโยชน์ เนื่องจากข้อมูลเชิงปริมาณสามารถวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ได้ ในขณะที่ข้อมูลเชิงคุณภาพสามารถอธิบายประสบการณ์ ความท้าทาย และพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนได้

4.5 การวิเคราะห์เปรียบเทียบในสาขาวิชาการต่างๆ

การวิจัยในอนาคตควรเปรียบเทียบแนวทางการสอนแบบผสมผสานในสาขาวิชาการต่างๆ ประสิทธิภาพของการสอนแบบผสมผสานอาจแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละสาขา

ตัวอย่างเช่น สาขาวิชาที่เน้นการบรรยาย เช่น รัฐศาสตร์ การศึกษา การจัดการ และมนุษยศาสตร์ อาจได้รับประโยชน์จากวิดีโอการบรรยาย การอ่านออนไลน์ กระดานสนทนา การวิเคราะห์กรณีศึกษา และการเขียนสะท้อนความคิด ในขณะที่สาขาวิชาที่เน้นการปฏิบัติหรือการทดลอง เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ การพยาบาล และวิทยาศาสตร์สุขภาพ อาจต้องการเครื่องมือจำลอง ห้องปฏิบัติการเสมือนจริง วิดีโอสาธิต และการฝึกปฏิบัติแบบตัวต่อตัว ส่วนสาขาวิชาที่เน้นทักษะ เช่น การเรียนรู้ภาษา การศึกษาครู การสื่อสาร และศิลปะการแสดง อาจต้องการการปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์ การมอบหมายงานวิดีโอ การให้ข้อเสนอแนะจากเพื่อน และกิจกรรมการแสดงในห้องเรียน

การวิเคราะห์เปรียบเทียบเช่นนี้จะช่วยให้มหาวิทยาลัยออกแบบรูปแบบการสอนแบบผสมผสานที่เหมาะสมเฉพาะเจาะจงสำหรับแต่ละสาขาวิชา แทนที่จะใช้รูปแบบทั่วไปแบบเดียวกับทุกวิชา

4.6 ทิศทางในอนาคต: ปัญญาประดิษฐ์ในการสอนแบบผสมผสาน

ปัญญาประดิษฐ์จะกลายเป็นส่วนสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ในการสอนแบบผสมผสานในระดับอุดมศึกษา AI สามารถสนับสนุนคณาจารย์ในการออกแบบหลักสูตร การเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล การประเมินผล การให้ข้อเสนอแนะ การวิเคราะห์การเรียนรู้ และการสนับสนุนนักศึกษา

ตัวอย่างเช่น เครื่องมือ AI สามารถช่วยอาจารย์วิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้ของนักศึกษา ระบุตัวนักศึกษาที่มีความเสี่ยง แนะนำแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ สร้างแบบฝึกหัด ให้ข้อเสนอแนะอัตโนมัติ และสนับสนุนการเรียนรู้แบบปรับตัวได้ AI ยังสามารถช่วยนักศึกษาทบทวนเนื้อหา ถามคำถาม ฝึกฝนทักษะ และรับการสนับสนุนการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคลนอกเวลาเรียนได้อีกด้วย

อย่างไรก็ตาม การใช้ AI ยังต้องการความสามารถใหม่ๆ ของคณาจารย์ อาจารย์ต้องเข้าใจวิธีการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม ประเมินเนื้อหาที่สร้างโดย AI ปกป้องข้อมูลนักศึกษา ป้องกันการทุจริตทางวิชาการ และออกแบบการประเมินผลที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่แท้จริง คณาจารย์ไม่ควรพึ่งพา AI แทนการตัดสินใจในการสอน แต่ควรใช้เป็นเครื่องมือเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนรู้

ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ AI จึงควรเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับคณาจารย์ในมหาวิทยาลัย โปรแกรมพัฒนาวิชาชีพในอนาคตควรครอบคลุมถึงการออกแบบการเรียนการสอนโดยใช้ AI การประเมินผลโดยใช้ AI จริยธรรมด้านข้อมูล ความซื่อสัตย์ทางวิชาการ และการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาอย่างมีความรับผิดชอบ

โดยสรุป การอภิปรายกรณีศึกษาและทิศทางในอนาคตควรขยายความโดยรวมกรณีศึกษาของไทย ไม่ใช่เพียงตัวอย่างจากต่างประเทศเท่านั้น ผลการสำรวจจากคณาจารย์ 200 คน ควรตีความอย่างชัดเจนว่าเป็นเพียงการรับรู้ ไม่ใช่พฤติกรรมการสอนจริงหรือผลลัพธ์ของนักเรียน คະແນวທີ່ຕໍ່າໃນດ້ານການພັດທະນາວິຊາຊີບພວກ

ได้รับการพิจารณาในแง่ของภาระงาน การสนับสนุนจากสถาบัน แรงจูงใจ และระบบการประเมินผลทางวิชาการ งานวิจัยในอนาคตควรเน้นที่ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนที่สามารถวัดได้ เปรียบเทียบการสอนแบบผสมผสานในสาขาวิชาต่างๆ และตรวจสอบบทบาทของ AI ในการเปลี่ยนแปลงสมรรถนะของคณาจารย์ ทิศทางเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างการสอนแบบผสมผสานในอุดมศึกษาของไทย และทำให้การสอนนั้นมีหลักฐานเชิงประจักษ์ สอดคล้องกับบริบท และมุ่งเน้นอนาคตมากขึ้น

บทสรุป

การสอนแบบผสมผสานมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการศึกษาระดับสูงโดยส่งเสริมการพัฒนาทักษะของคณาจารย์และเป็นการยกระดับประสบการณ์การเรียนรู้ของนักศึกษา โดยการผสมผสานวิธีการออนไลน์และแบบพบหน้ากัน การสอนแบบผสมผสานไม่เพียงแต่ช่วยให้มีความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้เท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้คณาจารย์นำแนวทางการสอนที่สร้างสรรค์มาใช้ด้วย สำหรับทักษะที่จำเป็น เช่น ความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี การออกแบบหลักสูตรแบบโต้ตอบ และกลยุทธ์การประเมินผลขั้นสูงเป็นหัวใจสำคัญของรูปแบบการสอนนี้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนสามารถรับมือกับความต้องการของภูมิทัศน์การศึกษาที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ นอกจากนี้ การสอนแบบผสมผสานยังช่วยเสริมพลังให้กับนักศึกษาด้วย การให้โอกาสในการเรียนรู้ที่เป็นส่วนตัว มีส่วนร่วมและครอบคลุม ซึ่งเป็นพื้นฐานไปสู่ผลลัพธ์ทางการศึกษาที่ดีขึ้น

เพื่อสนับสนุนให้คณาจารย์นำการสอนแบบผสมผสานมาใช้ มหาวิทยาลัยจะต้องใช้กลยุทธ์ ที่ครอบคลุมซึ่งรวมถึงโปรแกรมการฝึกอบรมที่กำหนดเป้าหมาย ความคิดริเริ่มในการให้คำปรึกษา และการสนับสนุนจากสถาบัน การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี การพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และแรงจูงใจในการสอนที่สร้างสรรค์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความเป็นเลิศ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญกับความร่วมมือระหว่างคณาจารย์ในการออกแบบการเรียนการสอน และผู้บริหาร เพื่อให้แน่ใจว่าการบูรณาการการสอนแบบผสมผสานเข้ากับหลักสูตรจะเป็นไปอย่างราบรื่น เนื่องจากวิธีการสอนแบบผสมผสานยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนในการวิจัยและนวัตกรรมเพิ่มเติม การสำรวจศักยภาพของเทคโนโลยีขั้นสูง เช่น AI [Artificial Intelligence] และ AR [Augmented Reality] การประเมินผลกระทบในระยะยาวต่อผลลัพธ์ของนักศึกษา และการพัฒนารูปแบบที่ปรับเหมาะสำหรับบริบทการศึกษาที่หลากหลาย ถือเป็นสิ่งสำคัญต่อการเพิ่มประโยชน์ของการสอนแบบผสมผสานให้สูงสุด ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัย ผู้บริหาร คณาจารย์ นักการศึกษาและนักวิจัยต้องทำงานร่วมกันเพื่อกำหนดอนาคตของการศึกษาระดับสูงผ่านการพัฒนาแนวทางการสอนแบบผสมผสานอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- Bates, A. W., & Sangrà, A. (2011). *Managing technology in higher education: Strategies for transforming teaching and learning*. Jossey-Bass. <https://eric.ed.gov/?id=ED520276>
- Bonk, C. J., & Graham, C. R. (Eds.). (2006). *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. Pfeiffer.

https://books.google.com/books/about/The_Handbook_of_Blended_Learning.html?id=tKdyCwAAQBAJ

- Broadbent, J., & Poon, W. L. (2021). Self-regulated learning strategies & academic achievement in online higher education learning environments: A systematic review. *The Internet and Higher Education*, 49, Article 100801. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2020.100801>
- Ehlers, U.-D. (2020). *Future skills: The future of learning and higher education*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-658-29297-3>
- Ertmer, P. A. (1999). Addressing first- and second-order barriers to change: Strategies for technology integration. *Educational Technology Research and Development*, 47(4), 47–61. <https://doi.org/10.1007/BF02299597>
- Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. Jossey-Bass. <https://doi.org/10.1002/9781118269558>
- Gikandi, J. W., Morrow, D., & Davis, N. E. (2011). Online formative assessment in higher education: A review of the literature. *Computers & Education*, 57(4), 2333–2351. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2011.06.004>
- Graham, C. R. (2019). Current research in blended learning. In M. G. Moore & W. C. Diehl (Eds.), *Handbook of distance education* (4th ed., pp. 173–188). Routledge. <https://www.routledge.com/Handbook-of-Distance-Education/Moore-Diehl/p/book/9781138239005>
- Hrastinski, S. (2008). Asynchronous and synchronous e-learning. *EDUCAUSE Quarterly*, 31(4), 51–55. <https://net.educause.edu/ir/library/pdf/eqm0848.pdf>
- Lawless, K. A., & Pellegrino, J. W. (2007). Professional development in integrating technology into teaching and learning: Knowns, unknowns, and ways to pursue better questions and answers. *Review of Educational Research*, 77(4), 575–614. <https://doi.org/10.3102/0034654307309921>
- Luckin, R., Holmes, W., Griffiths, M., & Forcier, L. B. (2016). *Intelligence unleashed: An argument for AI in education*. Pearson Education. <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/1475756/>
- Moskal, P., Dziuban, C., & Hartman, J. (2013). Blended learning: A dangerous idea? *The Internet and Higher Education*, 18, 15–23. <https://doi.org/10.1016/j.iheduc.2012.12.001>
- Oliver, M., Herrington, J., & Reeves, T. C. (2022). *Design principles for authentic learning environments in higher education*. [Reference details could not be reliably verified.]

Watson, W. R., & Watson, S. L. (2007). An argument for clarity: What are learning management systems, what are they not, and what should they become? *TechTrends*, 51(2), 28–34. <https://doi.org/10.1007/s11528-007-0023-y>

Wenger, E. (1998). *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511803932>

